

Nr 86

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vidareutbildning av folkskollärare för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 179, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Folkskoleseminarieorganisationen m. m. för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 27 500 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 108, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 14 mars 1958, framlagt förslag beträffande vidareutbildning av folkskollärare för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium samt för ändamålet för budgetåret 1958/59 äskat anslag å riksstaten med 600 000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t i samma proposition framlagt förslag beträffande anslag till folkskoleseminarieorganisationen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hedström* (I: 395) och den andra inom andra kammaren av herr *Lassinantti m. fl.* (II: 500), i vilka hemställts, att riksdagen måtte uttala, att finnbygdsstipendierna och stipendierna till lapsktalande elever vid folkskoleseminarierna höjas förslagsvis till av domkapitlet i Luleå angivna 1 200 kronor per läsår samt att studerandena vid seminariet i Haparanda i detta hänseende skola jämsställas med studerandena vid övriga folkskoleseminarier;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Sjöström-Bengtsson* (I: 396) och den andra inom andra kammaren av fröken *Karlsson m. fl.* (II: 502), i vilka hemställts, att riksdagen vid behandling av propositionen 1958:108 uttalar att vid intagningarna till folkskoleseminarierna man följer principen att endast de bäst meriterade vinner inträde och att fordringarna för inträde är lika för alla;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Nyhage* och *Hedin* väckt motion (II: 501), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

a) att för tillträde till befodringskurserna för folkskollärare skall krävas en föregående tjänstgöringstid som lärare om tre år utom i fall då samt-

liga platser vid utbildningskurserna ej fyllas av sökande med tre års föregående tjänstgöringstid,

b) att sökande till befodringskurserna för folkskollärare skall såsom merit få tillgodoräkna sig en föregående tjänstgöringstid som lärare om sex år.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II:500, II: 501 och II: 502.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

I. Vidareutbildning av folkskollärare för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium m. m.

Inledning

Nuvarande förhållanden

I propositionen 149 till 1954 års riksdag framlades — i anslutning till överläggningar, som förts mellan å ena sidan civil- och ecklesiastikdepartementen och å andra sidan Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges folkskolläraryförbund och Sveriges folkskollärarynneförbund — förslag om att på enhetsskolans (försöksskolornas) högstadium och på realskolestadiet skulle inrättas tjänster i 23 lönegraden för folkskollärare, som efter avlagd folkskolläraryxamen tjänstgjort som lärare minst tre år och som antingen i tentamen eller tentamina för filosofisk ämbetsexamen erhållit minst två betygsenheter eller genomgått av skolöverstyrelsen anordnade befodringskurser om sammanlagt två terminer.

Propositionen, som vann riksdagens bifall (SU 139, Rskr 325), innehöll också vissa riktlinjer för bestämmandet av antalet tjänster av den föreslagna typen. Antalet tjänster skulle, i enlighet med det departementsförslag, som accepterats av nämnda organisationer och som låg till grund för propositionen, för varje läsår fastställas av Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen med utgångspunkt i att behov av 6 000 à 7 000 tjänster av ifrågavarande slag skulle föreligga vid en fullt utbyggd enhetsskola. I fråga om realskolorna skulle behovet av tjänster beräknas med utgångspunkt huvudsakligen i klasserna 1⁵, 2⁵ och 1⁴. Detta innebar, framhöll dåvarande departementschefen, icke något ställningstagande till i vilka klasser de nya lärarna skulle fullgöra sin tjänstgöring; denna fråga måste lösas efter behovet i det aktuella fallet. Det framhölls vidare, att den nya lärartypen, med undantag för hjälpklasslärare på enhetsskolans högstadium, skulle vara ämneslärare och icke klasslärare. Tjänsterna skulle avse undervisning företrädesvis i visst eller vissa ämnen eller i viss grupp av ämnen. Vid placeringen av tjänsterna vid olika skolor skulle överstyrelsen söka åstadkomma en jämn fördelning av tjänsterna över hela landet.

I fråga om den närmare regleringen beträffande här berörda tjänster och rörande befodringskurserna torde få hänvisas till, utöver nämnda proposition och statsutskottsutlåtande, de bestämmelser som finns införda i statsläggaren (s. 646 f, 709 f).

Under läsåren 1954/57 har behörighet till folkskollärartjänst i 23 lönegraden, numera lönegrad A 17, förvärvat av omkring 1 100 folkskollärare. Av dessa lärare har 394 vunnit sin behörighet via de av skolöverstyrelsen anordnade befodringskurserna, mellan 400 och 450 beräknas ha gått den akademiska vägen och ungefär 300 har, med stöd av det dispensbemyndigande som inrymdes i riksdagens beslut, dispensvägen erhållit behörighet.

På grundval av 1956 års riksdags beslut om skolväsendets ordnande på realskolestadiet under övergångstiden före enhetsskolans genomförande pågår nu inom de äldre skolformerna en successiv övergång till treåriga realskolor och femåriga flickskolor. Härigenom minskas det underlag, efter vilket antalet folkskollärartjänster i lönegrad A 17 skulle bestämmas.

Än väsentligare är att vid de förhandlingar med personalorganisationerna, som föregick 1957 års löneplansrevision och den i samband därmed verkställda omprövningen av normerna för lönegradsplaceringen av vissa grupper av tjänster, uppgörelse träffades om att vad som år 1953 avtalades med personalorganisationerna om antalet tjänster i 23 lönegraden för folkskollärare med vidareutbildning skulle upphöra att gälla, innebärande att ianspråktagandet av vidareutbildade folkskollärare inom skolorganisationen i det följande kommer att bedömas uteslutande från skolorganisatoriska synpunkter, beträffande såväl skolform och stadium som antal. (Se prop. 1957: 120 s. 9.)

Utredning om ett modifierat ämnes- och klasslärarsystem

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet den 1 mars 1957 sakkunniga för att verkställa utredning av frågan om införande av ett modifierat ämnes- och klasslärarsystem på enhetsskolans högstadium och därmed sammanhängande frågor. De sakkunniga antog benämningen *1957 års lärarutredning*.

För den nya utredningen gällde det att utröna, om behov av en ny lärarkategori, en mellanform mellan renodlade ämneslärare och klasslärare, kunde anses föreligga, och att, om så befanns vara fallet, föreslå en lämplig utbildning för sådana lärare.

De sakkunniga har den 30 september 1957 avgivit betänkandet »*Behov och utbildning av klasslärare för enhetsskolans högstadium*».

Över betänkandet har infordrade *utlåtanden* avgivits av skolöverstyrelsen — som hört kollegierna vid 16 folkskoleseminarier, 20 statens folkskolinspektörer och 20 skolstyrelser i försöksdistrikt — statskontoret, överstyrelsen för yrkesutbildning, kanslersämbetet för rikets universitet — som hört vederbörande vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt

Stockholms högskola — statens lönenämnd, studiehjälpsnämnden, styrelsen för lärarhögskolan i Stockholm och 1957 års skolberedning.

Yttranden över betänkanudet har vidare avgivits av vissa organisationer och sammanslutningar.

Skolöverstyrelsens anslagsäskande beträffande anslaget till Befordringskurser för folkskollärare

Reservationsanslaget till Befordringskurser för folkskollärare har under budgetåren 1954/58 varit uppfört med de belopp, som framgår av följande sammanställning, vari även medtages uppgifter om nettoutgifter och om reservation vid budgetårets slut. Inom parentes anges den beräknade reservationen vid utgången av budgetåret 1957/58.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1954/55	500 000	293 857	206 142
1955/56	600 000	462 856	343 286
1956/57	400 000	333 165	410 121
1957/58 (statsliggaren s. 645)	425 000	—	(300 000)

Sedan befordringskurserna varit i verksamhet under tre läsår, har hittills sammanlagt 394 folkskollärare på denna väg förvärvat behörighet till folkskollärartjänst i tidigare 23 numera 17 lönegraden.

Till höstterminen 1957 utannonserades 21 kurser, nämligen 3 läsårskurser i modersmålet, 2 läsårskurser i merkantila ämnen och 1 läsårskurs i biologi samt följande antal terminskurser: 4 i matematik, 3 i fysik, 3 i samhällslära, 1 i vart och ett av ämnena kristendoms-kunskap, historia, geografi och kemi samt 1 för hjälpklasslärare. Sammanlagt anmälde sig endast 142 folkskollärare. På grund härav kunde alla de utannonserade kurserna ej anordnas (till kursen för hjälpklasslärare hade exempelvis endast 2 sökande anmält sig), och vissa kurser kunde anordnas endast efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Dessutom hade för våren 1958 utannonserats en kurs i kristendoms-kunskap, en ytterligare i samhällslära, två i matematik och en i kemi, vilka kurser ej kommit till stånd på grund av för litet antal anmälningar om deltagande.

Vid tidpunkten för anslagsäskandenas avgivande ställde det sig för överstyrelsen svårt att med säkerhet beräkna medelsåtgången för budgetåret 1957/58 och därmed också den reservation, som kunde väntas föreligga vid ingången av nästa budgetår. Än svårare syntes det överstyrelsen att bedöma medelsbehovet för budgetåret 1958/59, då hänsyn också måste tagas till de förslag, som 1957 års lärarutredning kunde komma att framlägga. I avvaktan på dessa förslag föreslog överstyrelsen att anslaget till befordringskurser skulle uppföras med oförändrat belopp, 425 000 kronor.

Enligt vad sedermera under hand inhämtats från skolöverstyrelsen torde vid utgången av innevarande budgetår kunna beräknas föreligga en reservation på anslaget på omkring 300 000 kronor.

Departementschefen

Departementschefen har anfört bland annat följande.

1957 års lärarutredning har i sitt betänkande »Behov och utbildning av klasslärare för enhetsskolans högstadium», efter att bland annat ha företagit en särskild undersökning i form av en enkät huvudsakligen bland skolledarna i försöksdistriktet, ansett sig kunna konstatera att för vissa elevkategorier på högstadiet föreligger behov av ett system, enligt vilket undervisningen i ett flertal ämnen i en och samma klass anförtros åt klassföreståndaren, så att denne kan verka fostrande och sammanhållande och förvärva ingående kännedom om de enskilda eleverna. Betydelsefullt är också enligt utredningens uppfattning att antalet i klassen undervisande lärare i görligaste mån begränsas. Utredningen föreslår, att ett modifierat klasslärarsystem generellt införes på högstadiet jämsides med ett ämneslärarsystem av i huvudsak hittillsvarande typ. Särskilda tjänster föreslås bli inrättade för s. k. högstadielklasslärare, vilkas utbildning bör avpassas så att den medger ämneskombinationer med större bredd än hittills tillämpats.

Enligt utredningen kan det inte bli fråga om att omedelbart söka fixera hur stor del av eleverna på högstadiet, som bör ha ett modifierat klasslärarsystem; detta måste först prövas under ett antal år. Vad utredningen fattat som sin uppgift i detta fall är att utforma de riktlinjer, som bör bli vägledande under försökstiden. Det modifierade klasslärarsystemet bör, anser utredningen, i första hand tillämpas för elever, som saknar förutsättningar och intresse för teoretiska studier. Vilket system, som lämpar sig bäst för »mellanskiktet» av eleverna, kan ej med bestämdhet avgöras, innan mera omfattande försök gjorts. För att få en grund för systemets praktiska tillämpning ser sig utredningen hänvisad att utgå från vad som är känt om klassavdelningarnas faktiska struktur. Utredningen räknar med att en uppdelning av eleverna efter valet av tillvalsämnen och alternativkurser tills vidare förblir det normala. Utredningen föreslår med dessa utgångspunkter för högstadiets klasser 7—9, att modifierat klasslärarsystem i princip tillämpas i avdelningar, vilka i sin helhet består av elever som icke deltar i undervisningen i något främmande språk eller läser endast ett sådant. Det framhålles i detta sammanhang från utredningens sida, att det här är fråga om riktlinjer för fastställandet av det modifierade systemets omfattning under försöksperioden och för tilldelningen av lärare; meningen är under inga förhållanden att den lokala skolledningens handlingsfrihet skall beskärmas utan rektor måste ha full rätt att disponera skolans lärartillgångar på det från helhetssynpunkt bästa sättet.

De riktlinjer utredningen uppdragit för systemets tillämpning under försökstiden leder fram till förslag om att för landet i dess helhet 45 procent av undervisningen i läroämnen på enhetsskolans högstadium skall bestridas av högstadielklasslärare och 55 procent av denna undervisning av ämneslärare. Fördelningen av tjänsterna avses ankomma på skolöverstyrelsen, som därvid har att ta hänsyn till distriktens skiftande struktur. Det modi-

fierade klasslärarsystemet anses i princip böra utformas så att undervisningen i en klass uppdelas mellan två högstadielklasslärare, den ene med humanistisk inriktning och den andre med naturvetenskaplig inriktning. Den föreslagna lärarutbildningen, som bygger på folkskolläraryxamen, är med hänsyn härtill uppdelad på två linjer. Under en tid av ett läsår skall utbildning ges i två huvudämnen och tre biämnena. Som biämne kan även övningsämne förekomma.

Utredningen föreslår slutligen en successiv avveckling av folkskollärartjänsterna i lönegrad A 17 såväl på enhetsskolans högstadium som i övriga högre skolformer.

Bland remissinstanserna finns de, som menar att utredningens sätt att se på frågan är lovvärt realistiskt och som understryker att förslaget bygger på de faktiska förhållandena ute i försöksdistrikten. Långt vanligare är emellertid en kritisk inställning till vad lärarutredningen föreslagit. Remissorganens inställning i stort torde, såsom tidigare nämnts, få karakteriseras som övervägande negativ eller tveksam. Grunden för den mer eller mindre utpräglat kritiska hållningen är framför allt farhågor för att ett genomförande av det föreslagna modifierade klasslärarsystemet skall sätta vissa för enhetsskolans grundläggande principer i fara. Man befärar en vertikal klyvning av högstadiet efter elevernas tillval av det andra språket med en viss deklassering av de praktiskt inriktade studievägarna, ett äventyrande av det fria ämnesvalet och minskade möjligheter att övergå från en studieriktning till en annan som följd. De hittills inte medgivna partiella högstadierna skulle aktualiseras på nytt. Det pågående arbetet med att lösa problemen om differentieringen och högstadiets utformning över huvud taget kommer, menar många, att föregripas på ett olyckligt sätt.

Efter den allsidiga belysning problemet fått genom utredningen och remissbehandlingen, synes det mig stå klart att man för undervisningen i teoretiska läroämnen på enhetsskolans högstadium icke bör införa en lärarkategori, vars utbildning ger så begränsade ämneskunskaper, att den mer eller mindre fast måste bindas vid vissa typer av klasser. Det bör inte heller komma i fråga att för någon elevkategori riskera undervisningsresultatet genom att ge någon sektor av lärarutbildningen ett kunskapsmässigt förknapphändigt innehåll. I likhet med det övervägande flertalet remissinstanser, däribland skolöverstyrelsen och 1957 års skolberedning, vill jag alltså hävda att en lärare i läroämnen på högstadiet måste ha en sådan utbildning att han i sina speciella ämnen kan undervisa över hela stadiet och att denna utbildning måste ge ett större mått av ämneskunskaper än vad lärarutredningens förslag innebär.

Vissa åtgärder i lärarfrågan måste av olika skäl vidtagas omedelbart. Å andra sidan är det uppenbart, att några långsiktiga lösningar för närvarande varken kan eller bör presenteras. Arbetet med högstadiets och hela den framtida skolans slutliga utformning pågår inom skolberedningen, som därvid också har att ta ställning till frågan om användningen av olika lärarkategorier. Inte förrän under något av de första åren av 1960-talet kan statsmakternas prövning av den även för lärarproblemen lösning grundläggande frågan om skolans utformning beräknas ske, en prövning som givetvis inte får föregripas.

Jag kan ansluta mig till skolberedningen, när den förutsätter att tjänster för vidareutbildade folkskollärare kommer att bibehållas som en permanent anordning på enhetsskolans högstadium. Så långt torde man redan nu kunna

sträcka sig i den principiella bedömningen. Frågorna om fördelningen av tjänsterna i läroämnena mellan olika lärarkategorier och om utbildningens utformning måste däremot stå öppna för omprövning och bör nu endast bedömas med sikte på de allra närmaste åren.

Som jag tidigare antytt måste också lärarsituationen i stort tas med i bilden. Några nya beräkningar rörande tillgången på akademiskt utbildade lärare har ännu inte publicerats. Så mycket torde dock kunna sägas som att det väntade överskottet på akademiskt utbildade lärare inte kommer att inträffa ännu på några år och att akademikerbristen i vissa ämneskombinationer kommer att förbli bestående flera år framåt; beträffande matematik, fysik och kemi synes någon avgörande förbättring över huvud taget inte kunna beräknas inträda inom överskådlig tid. Med dessa utgångspunkter är det, när nya lärarutbildningsformer övervägs, angeläget att en så snabb utbildningsväg som möjligt kommer till användning, att åtgärderna sätts in omedelbart och att företräde ges åt ämneskombinationer, där bristen är särskilt kännbar. Behovet av snabbt verkande åtgärder talar för att man bör välja en form av vidareutbildning med folkskollärarexamen som grund.

Den form av lärarutbildning, som för de närmaste åren bör tillskapas, bör sålunda så långt det är möjligt dels tillgodose kravet på en snabb lärarproduktion, dels ge en större ämnesbredd och bättre förberedelse för klassföreståndarskap än nuvarande vidareutbildning för folkskollärare, dels ge grundligare ämneskunskaper än vad lärarutredningens förslag innebär.

På grundval av dessa överväganden vill jag förorda, att från och med nästa budgetår nya vidareutbildningsvägar för folkskollärare öppnas och att från och med budgetåret 1959/60 en ny typ av lärartjänster inrättas. Tjänstetypen är såsom sådan avsedd endast för enhetsskolans högstadium, men jag räknar av flera skäl med att lärare med den nya utbildningen under en övergångstid skall komma att tjänstgöra även inom andra högre skolformer. Till frågor rörande tjänsterna och vad därmed sammanhänger återkommer jag längre fram.

I enlighet med vad skolberedningen föreslagit bör följande två former för vidareutbildning anvisas, nämligen dels en huvudsakligen akademisk form innefattande minst två betyg i filosofisk ämbetsexamen, en s. k. biämneskurs och en kurs i psykologi och pedagogik, dels en helt på basis av särskild kursverksamhet byggd utbildningsväg omfattande två terminskurser, en biämneskurs och en kurs i psykologi och pedagogik.

Den föreslagna akademiska vägen bör, liksom i den hittillsvarande vidareutbildningen, vara den normala för dem, som äger formell behörighet till universitetsstudier. Med hänsyn till den breddning av lärarnas ämneskombinationer, som är eftersträfvansvärd, är det givetvis i och för sig önskvärt, att de två akademiska betygsenheterna avser var sitt ämne. Ämneskretsen torde böra vara densamma som i nuvarande akademiska utbildning för tjänst i A 17. För den, som går vägen via två akademiska betyg, bör det vidare stå fritt att välja mellan den i ämbetsexamen ingående kursen i psykologi samt pedagogikens teori och historia eller den psykologi- och pedagogikkurs, som skall anordnas inom ramen för den icke-akademiska vidareutbildningen. Biämneskursen blir således den enda del av utbildningen, som ej kan fullgöras vid universitet eller högskola.

Den andra utbildningsvägen — jag kallar den för enkelhetens skull i fortsättningen för kursutbildningen — bör liksom den nuvarande befodrings-

kursverksamheten omhänderhas av skolöverstyrelsen; samråd skall dock liksom hittills äga rum med universitetskanslern. När det gäller att närmare utforma denna kursutbildning är det naturligt att utnyttja de erfarenheter som de nuvarande befodringskurserna givit.

Kursutbildningens s. k. terminskurs bör avse att ge kunskaper motsvarande, så långt detta är möjligt, en betygsenhet i filosofisk ämbetsexamen, vilket normalt brukar anses kräva en termins studier. Under terminskurs bör dock även kunna medhinnas viss metodikundervisning jämte auskultationer.

Biämneskurs bör omfatta huvudsakligen en metodisk genomgång av det för högstadiet aktuella lärostoffet i respektive ämne. Kursen räknas ej kunna ta i anspråk längre tid än 3—4 veckor och medger alltså inte några egentliga ämnesstudier. Genom att en sådan kurs medtages i utbildningen, skapas dock något förbättrade förutsättningar för läraren, som ju för övrigt även har folkskollärarexamen som grund, att, om så skulle visa sig nödvändigt eller lämpligt, undervisa även i ett tredje ämne, som ligger utanför hans huvudämnen.

Beträffande såväl terminskurserna som biämneskurserna bör ämneskretsen i första hand begränsas till att omfatta läroämnena och bland dessa bör redan från början de främmande språken undantagas. När det för varje år gäller att bestämma i vilka ämnen terminskurser skall anordnas, är det vidare enligt min mening angeläget att, såsom skolberedningen förutsätter, särskilt beaktas den förutsebara tillgången på lärare i olika ämneskombinationer. Skolberedningen har uttalat, att de ämnen, inklusive biämnet, vari vidareutbildning önskas, bör vara besläktade ämnen. En dylik anordning synes mig naturlig, och jag vill här även erinra om skolöverstyrelsens förslag att binda utbildningen på två linjer med vissa angivna huvudämnen och biämnen. Dessa frågor torde få ytterligare övervägas. Ämnesvalet torde komma att bli i viss mån bundet redan därigenom, att terminskurserna särskilt bör inriktas på bristämnen, och vidare genom sådana omständigheter som deltagarfrekvensen och möjligheterna att på en och samma ort anordna utbildning i flera ämnen.

I kursutbildningen ingår två terminskurser, d. v. s. två »huvudämnen». När det gäller modersmålet bör dock, såsom skolberedningen föreslagit, två terminskurser tas i anspråk, vilket även överensstämmer med förhållandena beträffande befodringskurserna. I fråga om ämnet biologi kan ifrågasättas, om ämnet, vilket som schemaämne är relativt litet, över huvud taget är lämpligt att tas med i kursutbildningen. För egen del vill jag här inskränka mig till att förorda att, om ämnet efter ytterligare överväganden anses böra medtagas, utbildningen i detsamma tills vidare bör omfatta två terminskurser.

Kursen i psykologi och pedagogik, som också den beräknas omfatta 3—4 veckor, bör utformas så, att den tillsammans med vad som inhämtas under studierna för folkskollärarexamen blir likvärdig med den i ämbetsexamen ingående kursen i psykologi m. m. Studierna bör givetvis inriktas på de åldersstadier läraren kommer att få att göra med och bör också läggas så, att klassföreläsningaruppgifterna särskilt beaktas.

De olika momenten i utbildningen bör, som skolberedningen framhållit, helst tas i en följd. Det kanske dock, med hänsyn till skiftande önskemål beträffande ämnesvalet, inte alltid blir möjligt att få hela utbildningen förlagd till en och samma ort.

Utbildningstidens sammanlagda längd bör inte nu bestämt fixeras till något visst antal dagar eller månader. Man torde dock, i anslutning till vad skolberedningen uttalat, böra räkna med att utöver ett normalt läsår kan behöva tas i anspråk delar av angränsande sommarferier. Biämneskurser och kurser i psykologi och pedagogik bör i tiden placeras så, att även de, som går den akademiska vägen, får möjlighet att delta.

För att under kurstiden hinna med det program, som här angivits, torde det bli nödvändigt att uppställa krav på förkunskaper, t. ex. inläsning på förhand av viss kurslitteratur. Med ledning av erfarenheterna vid befodringskurserna bör även övervägas om och i vad mån särskilda betygskrav bör uppställas för tillträde till kurser i olika ämnen. I motsats till vad som nu gäller för befodringskurserna bör däremot för tillträde till kursutbildningen ej ovillkorligen krävas föregående lärartjänstgöring. Vid konkurrens om utbildningsplatserna torde någon form av maximering när det gäller tillgodoräknande av föregående tjänstgöring böra övervägas; skolberedningen har på denna punkt rekommenderat tillgodoräkning av högst tre års tjänstgöring. Utseendet av deltagare bör ske centralt genom skolöverstyrelsen, som i fråga om ansökningstid m. m. alltså har att beakta bland annat att även nyexaminerade folkskollärare skall ha möjlighet att delta i utbildningen.

Betygsättningen vid kursutbildningens olika moment bör ske enligt samma regler som nu gäller för befodringskurserna. Endast vitsorden Godkänd och Icke godkänd bör alltså förekomma.

Lärarytredningen har föreslagit, att utbildningen av högstadielklasslärare skulle förläggas till lärarhögskolan i Stockholm och vissa folkskoleseminarier och organisatoriskt inlemmas i dessa utbildningsanstalters reguljära verksamhet. Skolberedningen har tänkt sig, att den nya vidareutbildningen skall anknytas till lärarhögskolan och vissa seminarier, framför allt i städer med universitet eller högskola. Det är enligt beredningens mening även av vikt att utbildningen knyts till lärarytbildningsanstalt, som har nioårig övningsskola. Vid tillkomsten av befodringskurserna förutsattes, att dessa i första hand skulle anknytas till lämpliga folkskoleseminarier, men även förläggning till högre allmänt eller tekniskt läroverk förutsattes kunna ifrågakomma. I praktiken har det också blivit så, att befodringskurserna kommit att i de allra flesta fall förläggas till ett seminarium. Seminariets rektor har i regel varit förordnad som kursföreståndare och som kursledare har oftast seminarielektorer tjänstgjort. Anknytning till ett högre tekniskt läroverk har i ett par fall visat sig vara en lämplig anordning, när det gällt naturvetenskapliga ämnen. Även med högre allmänt läroverk och med Chalmers tekniska högskola har i viss utsträckning samarbete etablerats.

Den sålunda hittills praktiserade organisationen av befodringskurserna synes mig ha vissa fördelar. Den medför möjligheter att smidigt utnyttja personella och materiella resurser, där sådana står att få. Även om den nya kursutbildningen med sina olika moment otvivelaktigt bör i högre grad än befodringskurserna bli en sammanhållen enhet, föreställer jag mig dock, att de organisatoriska och administrativa föreskrifterna för befodringskurserna i stor utsträckning kan tas som förebild. Jag vill alltså, åtminstone tills vidare, icke förorda att vidareutbildningen organisatoriskt helt införlivas med folkskoleseminarierna eller andra utbildningsanstalter, och jag kommer därför i det följande inte heller att föreslå medelsanvisning till ändamålet under seminarieanslagen utan under ett särskilt anslag. Denna

fråga bör dock kunna tas upp till övervägande på nytt när tillräckliga erfarenheter av den nya kursutbildningen vunnits.

Jag räknar med att kursutbildningen i regel kommer att förläggas till lämpliga folkskoleseminarier och — om också inte redan första året — till lärarhögskolan; härvid bör naturligtvis bland annat värdet av nioårig övningsskola beaktas. Likaså förutsätter jag, att rektorer och lektorer vid dessa utbildningsanstalter i regel skall komma att handha utbildningen. Samarbete med universitet och högskolor av olika slag är vidare givetvis önskvärt. Det bör likväl inte vara uteslutet att, liksom hittills, knyta verksamheten till högre allmänt eller tekniskt läroverk med särskilt lämpliga resurser i fråga om lärare samt institutioner och lokaler i övrigt. Man bör i sammanhanget inte glömma bort att under de år befodringskurserna funnits inte så obetydliga summor lagts ned på att utrusta institutioner, som utnyttjats för dessa kurser. De erfarenheter kursföreståndare och kursledare vid befodringskurserna samlat, synes också böra nyttiggöras i den utsträckning så befinnes lämplig.

Folkskollärare, som genomgår vidareutbildning i någon av de här föreslagna formerna, bör ha möjlighet att enligt samma regler, som nu gäller för studier syftande till behörighet till folkskollärartjänst i lönegrad A 17, åtnjuta tjänstledighet med B-avdrag (kung. 1954: 502). Eftersom för tillträde till kursutbildningen ej kommer att uppställas krav på föregående tjänstgöring, torde en grupp kursdeltagare komma att finnas, som påbörjar kursutbildningen direkt i anslutning till seminarieutbildningen. För denna kategori bör enligt min mening studiehjälp kunna ifrågakomma enligt de regler, som gäller för folkskoleseminariernas elever.

Det är min uppfattning, att de nu förordade vidareutbildningsvägarna skall ersätta de nuvarande formerna för vinnande av behörighet till folkskollärartjänst i A 17. Några befodringskurser skall sålunda efter utgången av budgetåret 1957/58 ej vidare anordnas. Vissa specialproblem uppstår emellertid beträffande befodringskurserna i merkantila ämnen samt för hjälpklasslärare och yrkesvalslärare. Den merkantila kursen och hjälpklasslärarkursen bör enligt min mening utan egentliga förändringar upptagas i det nya vidareutbildningsprogrammet och grunda behörighet för den nya tjänstetypen. Nu gällande krav på viss praktiktjänstgöring för merkantil utbildning och på tre års föregående lärartjänstgöring för hjälpklasslärarutbildning bör bibehållas. Om någon kurs motsvarande befodringskurser för yrkesvalslärare i fortsättningen skall anordnas, torde tills vidare få lämnas öppet i avvaktan på de förslag till omläggning av yrkesvägledningen m. m. inom enhetsskolan, som skolöverstyrelsen väntas komma att framlägga.

Omläggningen av folkskollärarnas vidareutbildning påkallar på en punkt ändring av de föreskrifter, som gäller för vissa av Hermods korrespondensinstitut med bidrag av statsmedel anordnade s. k. akademiska ettbetygskurser. Genomgång av sådan ettbetygskurs blir för närvarande under vissa omständigheter jämställd med genomgång av befodringskurs om en termin. Enligt det nya systemet torde jämförelsen böra gälla i kursutbildningen ingående terminskurs.

Skolberedningen har på anförda skäl förordat, att nuvarande möjlighet att förvärva adjunktsbehörighet via folkskollärarexamen och fyra akademiska betyg (kung. 1953: 696) utvidgas så, att även den, som genomgått vad som här kallas kursutbildning, tillåtes bygga på sin utbildning med två

akademiska betyg för filosofisk ämbetsexamen i ett ämne till adjunktsbehörighet för undervisning på försöksskolans högstadium och i motsvarande skolformer. Dessa två betyg bör enligt skolberedningens förslag vara förvärvade i annat ämne än dem terminskurserna avser. Det är enligt min uppfattning angeläget, att den nya kursutbildningen ej får karaktär av återvändsgränd, och med hänsyn till den målsättning, som uppställts för terminskurserna, anser jag mig böra biträda vad skolberedningen förordat i förevarande hänseende.

Jag återkommer längre fram till frågan om bestämmandet av antalet tjänster av den nya typen. Då det gäller att beräkna dimensionerna av den kursverksamhet, som nu skall startas, bör man, som skolberedningen antytt, ta hänsyn bland annat till föreliggande lärarbrist. Lärarbehovet inom enhetsskolans högstadium kommer på grund av försöksverksamhetens utbyggnad att särskilt vissa år öka kraftigt. Som redan nämnts, räknar jag också med att folkskollärare med den nya vidareutbildningen skall komma att övergångsvis tjänstgöra inom högre skolor av traditionell typ. Jag anser det vara väsentligt att kursutbildningen, även om relativt många kan beräknas välja den huvudsakligen akademiska vägen, ej ges för små dimensioner.

Det ställer sig vidare givetvis svårt att göra en alldeles säker kalkyl över kostnaderna för kursutbildningen under nästa budgetår. När jag efter vissa beräkningar kommit fram till ett medelsbehov för budgetåret 1958/59 av i runt tal 900 000 kronor, har därvid beräknats medel dels för en läsårskurs i merkantila ämnen och ett par hjälpklasslärarkurser, dels för viss andel i kostnaderna för Hermods s. k. akademiska ettbetygskurser m. m., dels för en kursutbildning i övrigt, som dimensionerats efter minst 200 deltagare i terminskurser.

Vid utgången av innevarande budgetår beräknas på reservationsanslaget till Befordringskurser för folkskollärare föreligga en reservation av omkring 300 000 kronor. Jag vill föreslå, att för här ifrågavarande ändamål för nästa budgetår i riksstaten uppföres ett nytt reservationsanslag, benämnt Vidareutbildning av folkskollärare, och att medelsanvisningen under detta nya anslag upptages med 600 000 kronor samt att den reservation, som vid utgången av innevarande budgetår föreligger på befordringskursanslaget, får tillföras det nya reservationsanslaget.

Innan jag från spörsmålen om vidareutbildningen övergår till frågor rörande tjänster och vad därmed hänger samman, vill jag på nytt framhålla, att de närmare anordningar som här föreslås endast tar sikte på de närmaste åren. En omprövning av lärarfrågorna måste kunna ske när problemen om högstadiets utformning klarnat.

Den nya tjänstetyp, som enligt vad här föreslagits skall inrättas från och med budgetåret 1959/60, hänför sig närmast till enhetsskolans högstadium. Endast där bör ordinarie tjänster inrättas. Antalet ordinarie tjänster bör liksom hittills för varje år fastställas av Kungl. Maj:t, varvid i stort sett den för innevarande budgetår tillämpade proportionen mellan tjänster av olika slag synes böra bli vägledande för de närmaste åren.

Vid överläggningar med vederbörande personalorganisation har enighet uppnåtts om inplacering av de ordinarie tjänsterna i lönegrad Ao 19, om anställnings- och avlöningsförhållanden för vidareutbildade folkskollärare före erhållande av tjänst i Ao 19 samt om vissa övergångsanordningar. Jag

tillstyrker, att riksdagens godkännande av denna lönegradsplacering inhämtas.

De nya tjänsterna torde tills vidare böra benämnas folkskollärartjänster i lönegrad A 19.

För tillträde till den nya vidareutbildningen bör, som nämnts, ej krävas föregående lärartjänstgöring. För behörighet till ordinarie tjänst är det däremot, såsom skolberedningen framhållit, nödvändigt att uppställa krav på en icke alltför ringa lärarerfarenhet, vilken bör vara hämtad från de högre skolformer, bland andra enhetsskolans högstadium, som anges i § 177 punkt 8 läroverksstadgan. Den tjänstgöring vid här åsyftade skolformer, som bör krävas för behörighet till ordinarie tjänst, torde böra bestämmas till tre år. Tjänstgöring i högre skolformer, fullgjord före vidareutbildningen, bör få tillgodoräknas för behörighet till ordinarie tjänst.

I högre skolor av traditionell typ bör inga ordinarie tjänster förekomma. Inte heller bör enligt min mening särskilda extra ordinarie tjänster av nuvarande slag inrättas. För de vidareutbildades anställnings- och avlöningsförhållanden vid tjänstgöring i dylika skolformer liksom vid tjänstgöring på enhetsskolans högstadium innan ordinarie tjänst erhållits, måste givetvis särskilda föreskrifter meddelas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härutinnan.

Tjänsterna bör avse undervisning företrädesvis i vissa ämnen eller viss grupp av ämnen. Såsom är fallet beträffande nuvarande tjänster i A 17, bör i tjänsten i viss utsträckning kunna inräknas undervisning i övningsämnen och yrkesämnen. I fråga om undervisningsskyldigheten bör vad som nu gäller för tjänster i A 17 tillämpas.

Vad beträffar nuvarande folkskollärartjänster i lönegrad A 17, vill jag förorda, att de ordinarie tjänsterna på enhetsskolans högstadium från och med den 1 juli 1959 omvandlas till tjänster av den föreslagna nya typen och att nuvarande särskilda extra ordinarie tjänster vid högre skolor i anslutning till vad jag nyss anfört indrages med utgången av juni 1959.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser i anledning av vad jag här i olika hänseenden förordat ävensom att utfärda föreskrifter om de övergångsanordningar, som må befinnas påkallade.

Utskottet

Enligt Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag böra åtgärder beträffande lärarfrågorna på enhetsskolans högstadium — i avvaktan på den slutliga prövningen av spörsmålen om högstadiets utformning — nu vidtagas endast med sikte på förhållandena under de närmaste åren. I stället för nuvarande utbildningsvägar för behörighet till folkskollärartjänst i lönegrad A 17 (Ca 23 och Ce 23) föreslås att från och med budgetåret 1958/59 anvisas två nya former för vidareutbildning av folkskollärare, den ena huvudsakligen akademisk och innefattande två betygsheter för filosofisk ämbetsexamen jämte en s.k. biämneskurs och en kurs i psykologi och pedagogik, den andra helt byggd på särskild kursverk-

samhet och omfattande två s. k. terminskurser jämte en biämneskurs och en kurs i psykologi och pedagogik. Den sistnämnda formen av vidareutbildning, som förutsättes bli förlagd huvudsakligen till lämpliga folkskoleseminarier, beräknas ta i anspråk ett läsår och någon del av angränsande sommarferier. Även denna kursutbildning föreslås kunna påbyggas till adjunktskompetens med två akademiska betyg i annat ämne än dem terminskurserna avser.

De nya vidareutbildningsvägarna avses, efter tre års tjänstgöring i högre skolformer, leda fram till behörighet för en ny typ av ordinarie tjänster på enhetsskolans högstadium, folkskollärartjänster i lönegrad Ao 19. Dylika tjänster föreslås bli inrättade från och med budgetåret 1959/60 till ett antal som för varje budgetår fastställs av Kungl. Maj:t. Folkskollärare med den nya vidareutbildningen beräknas dock även komma att tjänstgöra inom högre skolformer av traditionell typ. För dylik tjänstgöring liksom vid tjänstgöring på enhetsskolans högstadium, innan ordinarie tjänst nåtts, böra särskilda föreskrifter om anställnings- och avlöningsförhållanden meddelas av Kungl. Maj:t.

Vidare förordas i propositionen att nuvarande ordinarie folkskollärartjänster i Ao 17 på enhetsskolans högstadium från och med den 1 juli 1959 omvandlas till folkskollärartjänster i Ao 19 och att nuvarande extra ordinarie folkskollärartjänster i Ae 17 inom andra högre skolformer indragas från och med nämnda tidpunkt. Närmare övergångsbestämmelser förutsättes skola meddelas av Kungl. Maj:t.

För kostnader i samband med den nya kursutbildningen för folkskollärare m. m. äskas för nästa budgetår en medelsanvisning av 600 000 kronor i form av ett nytt reservationsanslag med rubriken Vidareutbildning av folkskollärare.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag om vidareutbildning av folkskollärare. Utskottet vill i likhet med departementschefen och under erinran om vad utskottet i sitt utlåtande 1954: 139 (s. 71) i ämnet anfört understryka, att den föreslagna akademiska utbildningsvägen bör vara den normala för dem, som äga formell behörighet till universitetsstudier.

Enligt departementschefen bör i motsats till vad som nu gäller för befordringskurserna för tillträde till den i propositionen angivna kursutbildningen icke ovillkorligen krävas föregående lärartjänstgöring. Med anledning härav och på grund av det i motionen II: 501 under a) framställda yrkandet får utskottet framhålla, att utskottet utgår från att genom användandet vid intagningen av gängse meritvärderingsnormer erforderligt avseende kommer att fästas vid tidigare förvärvade lärarerfarenheter. Utskottet anser sig däremot icke böra biträda nyssnämnda motionsvis gjorda yrkande och icke heller det i motionen II: 501 under b) framställda förslaget.

Utskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag med avseende å inrät-

tande av de föreslagna folkskollärartjänsterna i lönegraden Ao 19 på enhetskolans högstadium.

Då de ifrågavarande tjänsterna för den närmaste tiden, såsom departementschefen angivit, i första hand avse att täcka bristen på lärare och då denna brist enligt prognoser, verkställda för 1955 års universitetsutredning, är särskilt framträdande i vissa ämnen och ämneskombinationer, synes det utskottet lämpligast att just dessa ämnen och ämneskombinationer främst tillgodoses vid ledigförklarandet av tjänsterna. Utskottet förutsätter, att vederbörande myndigheter noga följa utvecklingen av arbetsmarknadsläget på lärarbanan och genom anvisningar tillse att ovan nämnda princip för ledigförklarandet iakttages.

Vad departementschefen i övrigt i förevarande sammanhang anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört hemställer utskottet,

I. att motionen II: 501 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

II. att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 14 mars 1958 förordade grunder för vidareutbildning av folkskollärare;

b) godkänna av departementschefen förordade grunder för inrättande av folkskollärartjänster i lönegrad Ao 19 på enhetsskolans högstadium m. m.;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsändringar samt utfärda de övriga föreskrifter och de övergångsbestämmelser, som föranledas av vad som föreslagits under a) och b);

d) till *Vidareutbildning av folkskollärare* för budgetåret 1958/59 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

II. Anslag till folkskoleseminarieorganisationen

1:o **Folkskoleseminarierna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 56—68 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 14 mars 1958) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1958/59, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59, dels ock till Folkskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1958/59 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 23 775 000 kronor.

Skolöverstyrelsen räknar för nästa budgetår med att av föreslagen intagning till folkskollärarytbildning omkring halva antalet elever skall vara kvinnor och halva antalet män.

Kungl. Maj:ts förslag innebär beträffande seminarieorganisationen, att intagningen på folkskollärarytlinjerna och den 3-åriga småskollärarytlinjen hösten 1958 blir oförändrad, medan intagningen på den 2-åriga småskollärarytlinjen ökas med 15 intagningsavdelningar.

Beträffande personalorganisationen m. m. innebär Kungl. Maj:ts förslag i huvudsak följande:

1) inrättande av en övningsskollärartjänst i Ao 19 eller Ao 13 vid seminariet i Haparanda,

2) uppflyttning av två övningslärartjänster i Ao 12 i kvinnlig slöjd till Ao 17,

3) anvisande av 10 400 kronor till auskultering i folkskola och enhetskola för deltagare i praktisk lärarkurs,

4) ökad medelsanvisning till biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna,

5) indragning av en rektorstjänst i Bp 1, sju lektorstjänster i Ao 26, en lektorstjänst i Ae 26 eller Ae 24, sjutton övningsskollärartjänster i Ae 19 eller Ae 13 samt en vaktmästartjänst i Ag 7 vid folkskoleseminariet för manliga elever i Stockholm,

6) indragning av en rektorstjänst i ABp 26 tre seminarieadjunktstjänster i Ao 23, fyra övningsskollärartjänster i Ae 19 eller Ae 13 samt en vaktmästartjänst i Ae 7 vid småskoleseminariet i Stockholm,

7) indragning av sex extra ordinarie övningsskollärartjänster »vid folkskolan» vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Linköping.

Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning med 2 765 000 kronor, avser därjämte anvisande av medel till automatiska utgiftsförändringar.

Departementschefen har i fråga om särskoleseminariet i Stockholm anfört följande.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att skolöverstyrelsen hos Kungl. Maj:t hemställt, att särskoleseminariet i Stockholm måtte avvecklas i och med utgången av budgetåret 1958/59. Verksamheten vid särskoleseminariet är samordnad med småskoleseminariet i Stockholm. Då detta seminarium skall nedläggas med utgången av innevarande budgetår kan följaktligen särskoleseminariet icke fortsätta sin verksamhet som hittills. För egen del har jag intet att invända mot förslaget. Tillgången på särskollärare är numera god. Under budgetåret 1958/59 pågående kurser vid särskoleseminariet avslutas med utgången av sagda budgetår. Utbildningen av särskollärare bör från och med budgetåret 1959/60 tills vidare ske enbart genom kursverksamhet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta i dessa frågor.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Med anledning av vad departementschefen anfört angående avvecklingen

av särskoleseminariet i Stockholm med utgången av budgetåret 1958/59 och utbildningen av särskollärare från och med budgetåret 1959/60 får utskottet anföra följande.

Utskottet har inhämtat att det innevarande läsår finnes inrättade 301 särskollärartjänster i kunskapsämnen. Av dessa tjänster uppehållas för närvarande 54 av icke behöriga lärare. Enligt inom skolöverstyrelsen gjorda beräkningar synes den nuvarande utbildningskapaciteten av 25 särskollärare per år från och med år 1960 kunna reduceras till 20 per år samt några år senare till omkring 15 utbildade per år.

Utskottet får erinra därom, att utskottet i sitt utlåtande 1956: 102 (s. 67) uttalade sig angående ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om inrättande av specialpedagogiskt seminarium i syfte att förbättra utbildningsmöjligheterna för särskollärare och lärare för specialundervisning i folkskolan. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t ägnar detta spörsmål särskild uppmärksamhet, något som synes utskottet starkt motiverat med anledning av att ett särskoleseminarium i Stockholm icke efter nästa budgetår kan fortsätta sin verksamhet.

Beträffande motionerna I: 396 och II: 502 får utskottet erinra därom, att föredragande departementschefen i propositionen 1957: 123 i fråga om proportionen mellan manliga och kvinnliga elever på folkskollärlinjerna uttalade, att det borde ankomma på skolöverstyrelsen att i samråd med bland andra arbetsmarknadsstyrelsen i vederbörliga sammanhang framlägga de förslag, som befunnes erforderliga. Departementschefen räknade icke med annat än en ungefärlig hälftenfördelning av elevplatserna.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1957: 105 (s. 49) framhöll utskottet, att vad departementschefen i nyssnämnda avseende anfört icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår har i den förevarande propositionen 1958: 108 för budgetåret 1958/59 räknats med att av föreslagen intagning till folkskolläraryt utbildning omkring halva antalet elever skulle vara kvinnor och halva antalet män.

I anslutning till den ståndpunkt utskottet intog vid 1957 års riksdag har utskottet icke funnit anledning till erinran mot den sålunda förutsatta fördelningsprincipen. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 396 och II: 502.

De i motionerna I: 395 och II: 500 berörda stipendierna utgå ur det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränssorter. Förslag om medelsanvisning under detta anslag för nästa budgetår har framlagts i statsverkspropositionen (åttonde huvudtiteln). Motioner, berörande ifrågasvarande anslag, borde förty ha väckts inom stadgad motionstid och icke i samband med den nu till behandling föreliggande propositionen nr 108. Vid sådant förhållande torde ovannämnda motioner icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1958/59, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	10 775 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	360 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	9 960 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 680 000
Summa kronor	23 775 000

c) till *Folkskoleseminarierna*: *Avlöningar* för budgetåret 1958/59 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 23 775 000 kronor;

II. att motionerna I: 396 och II: 502 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III. att motionerna I: 395 och II: 500 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) **Folkskoleseminarierna: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 68—71) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 2 050 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 105 000 kronor.

Ett av *skolöverstyrelsen* framlagt förslag om slopande av nuvarande maximering av föreläsningsarvodet för dubbeltimme (75 kronor) vid den socialpedagogiska föreläsningskursen vid folkskoleseminariet i Stockholm har *departementschefen* icke biträtt.

Utskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag men anser sig bära ifrågasätta huruvida icke i enlighet med skolöverstyrelsens förslag maximeringen av ovannämnda föreläsningsarvode lämpligen bör slopas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1958/59 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 050 000 kronor.

3:o) **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 71 och 72), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1958/59 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 458 000 kronor.

4:o) **Folkskoleseminarierna: Utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 72), vilket innebär en anslagshöjning med 50 000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1958/59 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kronor.

Stockholm den 15 april 1958

På statsutskottets vägnar:
MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 87; dock att herr Gustafsson i Skellefteå deltagit i stället för herr Widén och herr Svensson i Stenkyrka i stället för herr Gustafsson i Kårby.

Reservationer

under avdelning II vid *punkten 1* (Folkskoleseminarierna: Avlöningar)

1) av fröken *Andersson*, fröken *Elmén*, herr *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 396 och II: 502 och att därför utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 396 och II: 502, besluta uttala, att vid intagningarna till folkskoleseminarierna den principen skall gälla, att endast de bäst meriterade vinna inträde och att fordringarna för inträde skola vara lika för alla;»

2) av herr *Arvidson*.